

sem lesz képes. Azonban ki tudja, hátha mégis...

Ezért a „hátha mégis”-ért irtam ezt a rövid kivonatot.

Fischer Marcell
a Szegedi Vivó-Egyesület tagja.

Látogatás Prohászka püspöknél.

— A modern katolicizmus apostola. —

(Kiküldött munkatársunktól.) Prohászka püspök sokszor járt föl a fővárosba s ilyenkor rendes megszállóhelye a papnevelő. A nap nagy részét gyóntatással töltötte. Minden órában keresett és munkával elhalmozott volt Alba Regia püspöke.

Konferenciáit óriási tömegek hallgatták. Egyházi alkalmaknál szinte példátlan, hogy az egyetemi tempom tágas hajói annyira zsufoltak voltak, hogy utóbb be sem lehetett férközni az ajtón. Ettől eltekintve, ritka nagy számban keresték fel nők és férfiak, hogy nálá vallási gyakorlatukat elvégezzék. Ismét kitént: nincs ma katolikus pap az országban, aki felé annyi ember bizalma és vonzódása és oly fokban fordulna, mint Ottokár püspök felé. Dus érzésű szíve nyitva áll mindenkinek és meleg szeretettel ad vigaszt, tanácsot, útmutatást. Legcivilizáltabb, legmaibb és a komoly lelki problémákhoz a legtöbb komoly érzéssel hozzájáruló püspökünk és ezért tudott oly nagyon közel hatolni a szívekhez.

Hasznosnak véltük, hogy konferenciái végzetével felkeressük és közvetlen magától szerezzünk Prohászka Ottokárról oly adatokat, melyek leghivebben mutatják életét és bevilágítanak tanaiba.

Kiküldött munkatársunk a következőkben számol be a látogatásról:

Kora reggel, alig fél kilenc. Máshol nem igen tenne az ember ebben az órában látogatást és azt forgatom a fejemben, hogy mikor az előző napon bejelentettem magamat, Prohászka püspök ezt üzenté nekem:

— Reggel fél kilencig gyóntatok. Azután szívesen látom.

Tehát ez időtájt Prohászka püspök már sokakat meggyóntatott és szívesen látja a látogatókat. Beléptem a házba. Alacsony, boltíves kis előcsarnokban áthaladva, sulyos tölgyfaajtóhoz értem, mely fölött Mária kép van. Csöngetésemre világi öltözötű fiatalember nyitotta ki az ajtót. Megmondtam, kit keresek és miért. A fiatalember habozva nézett reám. Jelezttem erre, hogy öméltósága rendelt ide. Még mindig némi kételkedéssel szólt:

— Tessék velem jönni.

Az ajtó bezárult mögöttem. Mintha egy ismeretlen világba jutottam volna. Mindkét oldalon hosszú, üres folyosók, fehérre mázolt falakkal. Végtelen egyszerűség mindenütt, a kereszt az egyedül diszesebb tárgy.

Egyszerű kölépcsőkön mentünk fel az első emeletre. Megint egyformán fehér folyosókon haladtunk végig, melyeket csak ritkán tarkított egy-egy feszület. Végre benyitottunk az egyik ajtón, fiatal papnövendék jött elém fekete reverendában. Kért, üljek le, öméltósága még gyóntat. A fiatalember elment és a papnövendék folytatta munkáját: valami írást másolt szorgalmasan. Körülnéztem. Előszobaféle kis teremben voltam. A butorzat csak a legszükségesebb, de szembeötlő az ódon, magas könyvszekrény. Önművi óra a falon; háromnegyed kilenc.

Egyszerre nehéz lépések visszhangja kelt a folyosón. Mind közelebb jön és a következő pillanatban impozánsan és szilárd erőteljeségében elém tűnik Prohászka Ottokár hatalmas alakja. Bokáig érő, krémszínű cingulust visel. Megkapatva állok fel és mélyen meghajlok. A papnövendék is köszönti. Szerető fejbiccentéssel üdvözöl bennünket és egyenesen a belső terembe tart.

Magas, széles vállu, boltozatos mellü és izmos. A testi fejlettség mintája, pompás és kiváló férfitpéldány. Valahogy már a külsejéről is azt a benyomást kaphatjuk, hogy ér-

zésben és tudásban sok-sok embernek föltte álló, egészségbb ember.

Mig beszélek, szeretettel nézdegél, de érzem, hogy egyben alaposan szemügyre is vesz. A pillantása idegessé tesz és befejezem szavaimat. Ösztönszerűleg engedem, hogy most már ő szóljon.

— Hozta isten, kedves ifju barátom. Szív-ből köszönöm a kegyetek érdeklődését. Kérem, foglaljon helyet!

Figyelem az arcát. Ötven évesnek látszik, de a szeme fiatalabb. Magas homlok, római orr, éles, de finom metszésű arcél. Ránc alig van és az is szépen erezett. Kevés ezüstös haj a fej minden részén. Szabályos, életteli vonalak között a szeme eleven s jóságosan fénylik. Valami eredendő nagy szeretet és értelmi felsőbbiség sugárzik belőle. Az egész arc a legbeszédesebb kulturalfiziognómia, amelyen látszik az ihlettség gyakori láza. Nincs még egy ilyen magas kulturáltságot mutató arc a magyar papok között.

Állva maradok és megköszönöm a kegyességét. Elsőnek az egészsége iránt érdeklődöm.

— Istennek hála, jól győzöm. Elemem a munka. Egész lelkemmel belemerülök és ezért azután nagyon jót tesz a táplálkozás és a nyugalom. Én ezeket, mint a munkálkodás szükséges kiegészítő részeit tekintem. Az embernek általában nagyobb súlyt kellene fektetni a táplálkozás erősségére és a kellő alváásra, mint azt ma az erre kényszerült szegények és egyes könnyelműen élő gazdagok teszik. Ez a rendes emberi élet berendezkedésének alapja; enélkül eredménytelen lesz ugy a test, mint a lélek munkája.

— Méltóságodnak ugy tudom, igen nagy a napi penzuma. Nem-e fárasztja ez nagyon? Nem érzi, hogy tulságosan megerőlteti magát?

— Nem. Nyugalommal teszek mindent. Harminc év alatt annyira beleéltem magam a munkába és az, mely még hátra van és melyből ügyesen takarékoskodva, minél nagyobb részt kell elvégeznem, annyira a véremben van, hogy nem is ismerhetem a fáradtságot.

— Miben áll e sok munka?

— Nem tűnik fel oly soknak a munka, sőt a mennyiséget alig lehet ellenőrizni, ha igaz szívvvel végezzük. Reggel hat órakor kelek. Inna után fél héttől fél kilenc óráig kizárólag férfiakat, kilenc órától nőket gyóntatok. Mindig sok a jelentkező, ugy, hogy gyakran délutánra is maradnak. Délben a papsággal asztalhoz ülök és egy óráig étkezéssel és a felszínre kerülő kérdések megbeszélésével telik az idő. Majd ujságokat olvasok. Átlapozom a fővárosiakat, továbbá a nagy nyugati metropolisok lapjait. Tanulmányozom a beérkező tudományos folyóiratokat. Ezek közt minden nemzetiségű van, még amerikai is. Azután mindenkifölött könyveket olvasok, főként egyházi, etikai és szociológiai műveket. *A modern írókat mind ismerem.* Hatalmas egyéniségnek tartom Tolstojt, sokban bölcsnek Schopenhauert. Nietzscheért nem tudok lelkesedni, de becsülöm benne az akarat erejét. Elolvasok mindent, amiben tartalmat, jelentőséget sejtek. Sajnos, az olvasási időt olykor nagyon is megnyirbálják egyéb sietős munkák. Dolgozom egy könyvön is, mely az egyéniségnek a keresztyéni életben való helyét határozza meg. Estefelé, ha nem gyóntatok, papok és növendékek keresnek fel. Hat órakor mise és konferencia következik és utána nyolc órakor a vacsora, föltéve, hogy a konferencia után nem gyóntatok. Kilenc-kor pihenni térek.

— Megengedi Méltóságod, hogy érdeklődjem, milyen benyomásai támadtak a konferenciák folyamán?

— A látogatottság nagy megelégedésemre volt. Ennek kapcsán alakult ki bennem annak hite, hogy bizonyosodok: tévedés azt gondolni, hogy korunk immár közömbös lett a válasz iránt. Tisztán láttam, hogy arról van szó, hogy a vallás kérdéseinek magyarázásában tartunk lépést a korrallal és oly nézőpontokból lássuk a dolgokat, melyek egy vonalban állanak a modern ember szabadabb fel-

fogásával. Oly színben lássunk, mint ő és akkor megnyerjük érdeklődését. Ezért nem tartom helyesnek és céltudatosnak a dogmák folytonos szigorú hangsúlyozását. *Lássuk meg tisztán, hogy nem a mult csodáiban és a dogmákban való hit a legfőbb keresztyéni erény. Hanem valójában az ember hite a szive-lelke jóságában, az egyénisége nemességében és az, hogy e hitét tartsa szem előtt minden tetteiben. Ehez kell a példányképet látni Krisztusban mindenekelőtt és ezt a Krisztust szeresse a mai keresztyénség.* Ezt az eszménnyé szellemült Krisztust állítsuk oda a világ elé és csak másodrangban a mithikus, nagy esodatevőt. Ma már nem régi mult csodás eseményekkel hatunk, hanem azzal, hogy rámutatunk azon emberek lelki szépségére és nagyságára, akikhez ez események fűződnek. Ez hozza közelebb a valláshoz a mai ember lelkét. Ma nem hitet kell már tanítani, hanem lelki erkölcsöt. Nem vallási bigottságra nevelni a lelkeket, hanem a dicső emberi lét tudatára és fenköltségének állandó átérzésére. Épen ezért örömmel töltött el, hogy hallgatóim szemmel láthatóan megértettek; én legalább ezt láttam az arcukról.

— És mi volt e konferencia-sorozat közös vezérgondolata?

— Amit most készülő könyvemben akarok széles alapokon kifejteni: a tudatos egyéniség melylyé lennie kell minden embernek, hogy emelkedett lélekkel, magával elégedetten jár-hasson e világban. Krisztus egyéniségének felséges példája álljon előtte és vezesse az élet útjain. A mai modern ember uton-utfélen hangoztatja egyéniségének természetét és nagyfontosságúnak tartja. Nos, én is így gondolkozom; valóban az élet irányítója az egyéniség. És ki fogom mutatni könyvemben is, hogy a keresztyéni erkölcs, amint azt értelmezem, teljesen egybevág avval, amit a mai modern kor az ideális egyéniségtől megkövetel.

— A mai korban nagy a szociális kérdések aktualitása is. Ezekről mi a véleménye Méltóságodnak?

— A szegénységnek okvetlen el kellene tűnnie, a nyomornak megszűnnie, mert a lélek szabad kibontakozását ez akadályozza leginkább, vagy pedig tévutakra kényszeríti az embert. Azonban a lelki tisztaság a legfőbb és azt minden viszonyok közt meg kellene őrizni.

— Mint gondolkozik a szociális mozgalmakról?

— Ez már nagyon gyakorlati jellegű kérdés. De nem tagadom, hogy egy egészséges, erős keresztényszociálista mozgalom igen szimpatikus volna.

— És a szekularizációról?

— Ne térjünk át a gyakorlati kérdésekre, mert ezek terén nem követhetem. Egyébként az Egyházi Közlönyben mintegy félv év előtt megirtam, hogy a *szekularizáció gondolatától nem szabad teljesen elzárkózunk.*

Felállt és ezzel egyrészt jelét adta, hogy ily kérdésekben tartózkodó akar lenni, másrészt gyöngéden figyelmeztetett, hogy egyéb elfoglaltsága várja.

— Még egy kérdést, ha megengedi Méltóságod! Bár szociális szempontból a keresztényszocialista felfogás nem esik messze a szabadkőművesekétől, mégis az utóbbiakat a legvehemensebb támadások érik. Mi ennek az oka?

Prohászka püspök hátraszegte fejét és bátran, nagy nyíltsággal jelentette ki:

— Ilyen, már személyes jellegűnek is mondható kérdésekben, sajnos, nem adhatok közvetlenül választ. A nyilatkozás már pozíciómnál fogva sem lehetséges. De utalok műveimre, azok tartalma alkalmazható minden közéleti jelenségre, azokból ki-kí eltalálhatja az álláspontomat.

Meghatottan köszöntem meg szívélyességét és újabb, mély meghajlással elbucusztam. Ismét reám emelte melengető, jóságos pillantását és már az ajtóban mondta: